

Kutatási beszámoló

Paraguayba kivándorolt magyar családok – életutak és identitások

Pályázati jelentkezésemben a Paraguayban, ezen belül Asunciónban illetve környékén élő magyar származású személyekkel folytatott, előző évben megkezdett interjúzás folytatását ígértem. A tervek szerint a tavalyi öt után újabb beszélgetőtársakkal készítettem volna interjút – hangfelvétellel –, valamint néhányukkal megismételtem volna a korábbi találkozást, hogy ezúttal ne csak lejegyezzem, hanem diktafonra is vehessem, amit elmesélnek. A rendelkezésemre álló idő rövideje és egyéb okok miatt végül sajnos csak egyetlen interjúra került sor a tervezett legalább három, esetleg öt helyett. Az elkészített hanganyagot és a legévelt szöveget az Országos Széchényi Könyvtár Történeti Fénykép- és Interjútárába adtam be.

Beszélgetőtársam Caty Nagy volt, aki Paraguayban született, de édesapja, Nagy László részéről félig magyar származású. Nagy László harmincévesen, állatorvosi diplomával érkezett Dél-Amerikába 1954-ben – először Buenos Airesbe, de onnan nem sokkal később áttelepült Paraguayba – és családot már ott alapított. Felesége helybeli származású asszony, akinek korábban nem volt semmilyen kapcsolata európai bevándorlókkal. A gyerekek tehát egy érdekes, két teljesen eltérő kulturális háttérrel rendelkező családban nőttek fel.

Caty Nagy elbeszélésén keresztül képet kaphatunk arról, ahogyan gyermekkorra idején – az 1960-70-es években – az asuncióni, magyar kötődésű családok közösségében aránylag élénk, és kimondottan családi módon zajlott az élet. Az 1950-es években viszonylag sok mindenféle európai, köztük magyar bevándorló is érkezett a térségbe, több hullámban. Ezek a családok többnyire tartották egymással a kapcsolatot – lehetőség szerint egymástól nem is túl távol, ugyanazon városrészben vettek vagy béreltek házat - és segítették egymást. Sok esetben házasságok révén össze is fonódtak egymással, így a gyakori találkozások idején sok gyerek gyűlt össze, barátok, unokatestvérek egyaránt. Mint többségükben diplomás, szakképzett emberek, általában hamar kaptak munkát, mégpedig felelős pozíciókban, mert minden területen szükség volt a jó szakemberekre. Ezeknek a „régik” paraguayi magyar családoknak egyes leszármazottai azok, akik - legalább névleg, illetve évi néhány kisebb hivatalos alkalom erejéig - életben tartják az 1936-ban alapított Magyar Egyesületet. Ismeretségük hálózata ma már inkább informálisan eleven és befolyásos.

Ebben a most a 60-70-es éveiben járó generációban a magyarsághoz való tartozás valamilyen módon mindegyikük számára egyértelmű, kétségbekonthatatlan tény, noha ennek tartalma már egyénileg változó. A nyelv anyanyelvi, vagy csak jó ismerete egyáltalán nem kézenfekvő. Ez természetesen összefügg azzal, hogy mindkét szülőjük magyar volt-e, vagy csak az egyik. A másik tényező viszont az, hogy a magyar szülő(k) mennyire tartották fontosnak annak idején anyanyelvük

megőrzését és továbbadását. Egyes esetekben éppen az figyelhető meg, hogy a Magyarországról érkezett családtag igyekezett teljesen alkalmazkodni új hazájához, és a nyelvhasználatot a családon belül is a spanyolra korlátozta. A legtöbben, így Caty is, értenek valamelyest és beszélnek is néhány szót magyarul, de nyelvtudásuk inkább csak a kötődés és a nosztalgia egyik vetülete. Ezért volt számukra, valamint fiatal felnőtt gyermekeik számára remek lehetőség a Kőrösi Csoma Program keretében érkező „kulturális követek” megjelenése, akik magyar nyelvórákat is tartottak az érdeklődőknek.

Egy másik terület a magyar konyha, egyes magyar ételek ismerete, sőt, beépítése saját családjuk étrendjébe. Caty is mint magától értetődő dolgot említette a pirospaprika használatát mint jellegzetes magyar fűszerezést; a palacsinta és a gulyásleves hozzátartozik azokhoz a hagyományokhoz, amelyeket gyermekkorából továbbörökölt a saját családjába. Tehát édesapja volt az, aki – bizonyára erős nosztalgiától hajtva – ezekkel a tételekkel színesítette otthonuk étrendjét, megtanítva feleségének gyermek- és fiatalokra jellegzetes ételeit. Catyék a néhány magyarországi rokonlátogatás alkalmával szereztek be több évre elegendő pirospaprika-adagjukat (minthogy a dél-amerikai pirospaprika egyáltalán nem olyan zamatú mint a magyar). Emellett a néhány kiemelt magyar nemzeti ünnep megtartása, vagy legalább észben tartása, ismerete fontos eleme még a magyar kötődésnek.

Fontos kérdés minden család esetében, hogy számon tartják-e magyarországi – vagy esetleg máshová vetődött – közelebbi s távolabbi rokonaikat; egyáltalán, hogy vannak-e ilyen rokonaik. Catyék családjában ez sajnos nagyon egyszerű történet: az apai nagyszülők már régen meghaltak; édesapjának pedig egyetlen húga volt, vele viszont folytonos összeköttetésben álltak, amíg élt, és néhányszor el is látogattak hozzá Győrbe. Mikor megözvegyült, hívták, hogy költözzön hozzájuk Asunciónba, de ő inkább ott maradt, ahol egész életében élt. Mivel neki nem születtek gyermekei, sajnálatos módon nincs folytatása a magyarországi családrésznek. Távolabbi rokonaikról Caty szinte semmit nem tud, velük nem tartják a kapcsolatot.

Végül arról, hogy Caty, és vele együtt más magyar paraguayiak, a bevándorlók első generációs leszármazottai mennyit tudnak arról, hogy apjuk vagy szüleik miért emigráltak Magyarországról, és miért éppen Dél-Amerikába: jellemzően nem túl sokat. Úgy tűnik, nem is foglalkoztatta őket ez a kérdés, nem faggatták erről felmenőiket. Ez a téma feltehetően a távolból érdeklődők számára izgalmas kérdés csupán.